

RISE synpunkter på kommissionens förslag till ändringar i gruppundantagsförordningen

Inledande kommentar

Tack för möjligheten att inkomma med synpunkter på Sveriges position gällande kommissionen föreslagna ändringar i det allmänna gruppundantaget (GBER) som främjar den gröna och digitala omställningen.

RISE svar utgår från vår position som ett statligt ägt forskningsinstitut som utför tillämpad forskning på uppdrag av svenskt näringsliv och offentlig sektor. RISE är också Sveriges största aktör när det gäller testbäddar, med drygt 130 testbäddar äger och driver vi cirka 60 procent av de svenska testbäddarna. Många, men inte alla, av RISE testbäddar faller under den definition av test och experimentinfrastruktur (som kommissionen skriver ibland är detsamma som teknikinфраstruktur) som finns i förslaget till ny gruppundantagsförordning.

RISE har i samverkan med svensk industri länge argumenterat för ett tätare samarbete inom EU kring testbäddar, likt det initiativ som den svenska regeringen lanserade 2016, Testbädd Sverige. Vi menar att testbäddar är en underutnyttjad europeisk resurs och att en europeisk strategi och process behövs för att kartlägga de testbäddar som finns, prioritera de investeringar som behöver göras, säkerställa att små- och medelstora företag får tillgång till testmiljöerna samt innehålla en finansiering från EU i nivå med vad man planerar att spendera på forskningsinfrastruktur i Europa. Här kan det mångåriga samarbetet inom EU kring forskningsinfrastruktur, ESFRI, fungera som inspiration.

I oktober 2020 lyfte EU-kommissionen, i ett meddelande kring det europeiska forskningsområdet för forskning och innovation, ERA, för första gången fram testbäddars betydelse för Europas konkurrenskraft (man började här använda begreppet technology infrastructure som på svenska ofta översätts teknikinфраstruktur). EU-kommissionen konstaterade att den strategiska utvecklingen av teknikinфраstruktur är viktig för Europa. Industrin, särskilt små och medelstora företag, behöver tillgång till teknikinфраstruktur för att snabbt kunna utveckla och testa sina innovationer och framgångsrikt lansera dem på marknaden. EU-kommissionen vill upprätta en styrningsstruktur för teknikinфраstruktur som ska kartlägga befintliga teknikinфраstrukturer, genomföra en gapanalys och prioritering på EU-nivå och utarbeta rekommendationer för att öka nyttjandet av teknikinфраstruktur över nationsgränser. Ovanstående bekräftades i rådsslutsatser i oktober 2020.

Nomenklatur i GBER och rambestämmelserna

I kommissionens förslag till nya rambestämmelser för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation som kommunicerades våren 2021 användes begreppet ”technology

RISE Research Institutes of Sweden AB

infrastructure” på engelska. I förslaget till ändringar i gruppundantagsförordningen använder kommissionen ”test- and experimentation infrastructures”. RISE anser att olika begrepp för dessa infrastrukturer kan skapa oklarheter för vilka testbäddsmiljöer som avses. Företeelserna teknikinfrastuktur och test- och experimentinfrastruktur är i vår mening nära varandra, men inte synonymmer. På motsvarande vis ligger företeelserna forskningsinfrastruktur och teknikinfrastuktur nära varandra och överlappar delvis varandra.

Den stora skillnaden mellan teknikinfrastuktur och test- och experimentinfrastrukturer är att aktiviteter inom teknikinfrastuktur omfattar fler mellan-nivåer på TRL skalan och inte enbart test- och experimentaktiviteter på högre TRL-nivåer. Därför bör den avslutande meningen i definition (98a) i förordningens artikel 2 i kapitel I strykas; ”...Test- och experimentinfrastruktur kallas också teknikinfrastuktur”.

Som RISE uppfattar den nuvarande regleringen i rambestämmelserna och GBER, så kan forskningsinfrastrukturer innefatta industriell forskning. Samma gäller såväl forskningsorganisationer som teknikinfrastukturer. RISE vill därför fästa uppmärksamheten på att många teknikinfrastukturer sannolikt kommer anses vara (eller ägas av) en forskningsorganisation eller en forskningsinfrastruktur, under förutsättning att också de övriga kraven i definitionerna för de typerna av organisationer/verksamheter är uppfyllda.

Vissa teknikinfrastrukturens huvudsakliga verksamhet bör alltså kunna ses som icke-ekonomisk. Detta är centralt i sammanhanget, då kommissionens förslag till ändringar i rambestämmelserna och GBER som de nu står kan riskera medföra uppfattningen att stöd till teknikinfrastukturer som utgångspunkt är statsstöd. Vi menar därför att logiken påkallar att kommissionen omnämner och behandlar stöd till och indirekt stöd genom teknikinfrastukturer (till skillnad från test och experimentinfrastrukturer som enbart befinner sig högt på TRL-skalan) också i kapitel 2 i rambestämmelserna, utöver att införa de föreslagna bestämmelserna om statsstöd till teknikinfrastukturer som bedriver ekonomisk verksamhet.

Kommentarer till enskilda förslag

RISE noterar och välkomnar det tillägg som föreslås i **artikel 5.2 (ny punkt ga)** och **artikel 28** som omfattar stöd till små och medelstora företag. Vad RISE kan bedöma innebär detta att kommissionen kommit fram till att GBER kan fungera som rättslig grund för stöd till mottagarna av de tjänster som tjänsteleverantören/intermediären levererar och rabatterar, även när stöden inte utbetalas direkt till dessa mottagare av tjänsterna utan från det offentliga till tjänsteleverantören. Som RISE uppfattar de föreslagna tilläggen så minimeras också risken för att tjänsteleverantören blir mottagare av statsstöd genom att dessa villkor följs - i den frågan vore det dock önskvärt med en större tydlighet i regleringen. Slutligen vill vi peka på att stöd till nystartade företag (enligt artikel 22) eventuellt borde kunna lämnas på motsvarande vis. Det ligger nära till hands att GBER förtydligas så att startstöd kan lämnas via leverantörer/intermediärer med samma logik.

RISE anser vidare att det är positivt att Kommissionen, genom artikel som föreslås ska införas som **artikel 26a** ”Investeringsstöd för test- och experimentinfrastruktur”, vill etablera möjligheten till investeringsstöd för test- och experimentinfrastruktur. (Se dock ovan vår reservation när det gäller benämningen och infrastrukturens verksamhet.)

När det gäller de stödnivåer som föreslås är vi på RISE inte säkra på att de nivåer som anges alltid kommer att vara tillräckliga. Kommissionen föreslår att stöd till uppförande och uppgradering av teknisk infrastrukturer ska kunna uppgå till 25%.

I somliga fall kommer denna stödnivå förmodligen vara fullt tillräcklig för att uppnå önskad effekt – ett accelererat innovationstempo och en stärkt europeisk konkurrenskraft – men det kommer också finnas fall då en högre stödnivå kommer krävas. Det kan dels röra sig om behov

av test- och experimentinfrastruktur i nya branscher som idag saknar kapitalstarka företag. Det kan också röra sig om fall där det finns ett behov av att accelerera omställningen i en hel bransch (exempelvis för minskad klimatpåverkan), men där den direkta nyttan för enskilda företag inte är tillräckligt hög för att motivera privata investeringar.

Frågan är om nivån 25% statsstöd är hållbar för sådana teknikinfrastrukturer som huvudsakligen tillhandahåller tjänster till små och medelstora företag? Denna målgrupp är inte alltid den mest kapitalstarka vilket gör att de kan ha svårt att bidra till uppgraderingar av infrastrukturer, både via medfinansiering, men även genom att använda anläggningen på marknadsmässiga villkor. RISE anser att stödnivån bör kunna vara högre åtminstone om infrastrukturen ägs eller drivs av en forskningsorganisation (eller av en forskningsinfrastruktur).

De stora samhällsutmaningar som finns kopplat till klimatet gör att fler gemensamma investeringar mellan stat och näringsliv kommer att krävas, om vi ska nå uppsatta klimatmål. Motsvarande gäller för andra stora samhällsutmaningar och policymål än klimatmålen. Inte sällan kommer det krävas lika mycket offentlig som privat finansiering för att bygga upp sådana infrastrukturer. Det skulle därför vara önskvärt att statsstöd till teknikinfrastrukturer, som är öppna för alla att nyttja, i vissa fall kunde tillåtas upp till 50 %.

Kommissionen tillåter upp till 50 % driftstöd till innovationskluster. RISE ifrågasätter varför driftstöd till test- och experimentinfrastruktur inte tillåts på samma nivå.

Artikel 25 Stöd till forsknings- och utvecklingsprojekt

Kommissionen föreslår att en förenklad kostnadsmetod med en schablonsats på högst 15 % ska få användas för att beräkna allmänna omkostnader (indirekta kostnader) i FoU-projekt. Vi vill betona att en schablonsats sällan är ett ekonomiskt hållbart alternativ för forsknings- och teknikorganisationers indirekta kostnader i dessa projekt, åtminstone inte för RISE. Under alla förhållanden är 15 % en alltför låg nivå, något som vi ser också är sant för många av de små och medelstora företag som är våra projektpartners.

RISE motsätter sig därmed förslaget i denna del.

För det fall att alternativet med en schablonsats ändå införs, bör den sättas till lägst 30 % av hela basen av de stödberättigande direkta kostnaderna. Detta är en nivå som tillämpas av flertalet offentliga finansiärer i Sverige (jämför även nivån 25 % i Horisont Europa och projekt som är delfinansierade med unionsmedel). Vidare anser vi att forskningsorganisationer, oavsett rättslig status och oavsett om det rör sig om lärosäten eller andra sådana organisationer, bör ha rätt till ersättning för faktiska allmänna omkostnader och inte vara hänvisade till en schablon.

Även om vi uppfattar att denna beräkningsmetod är "frivillig", så kan det inte uteslutas att den kan få ett genomslag som i praktiken innebär att den blir obligatorisk, genom att nationella stödmyndigheter föreskriver att den ska tillämpas. Detta skulle sannolikt innebära mycket stora, om inte oöverstigligen svårigheter för RISE.

Detta dokument har utarbetats av Adam Andersson, chef för RISE Brysselkontor, Björn Skarp, jurist, Joakim Jakobsson, chef för samhällskontakter, samt Monica Ringvik, teknikchef vid RISE.